

ਕਵੀ ਜੁਝਮਣੀ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰਚਿਤ

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਪ੍ਰਤਾਪ
ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ
ਸਟੀਕ

ਭਾਗ ਦਸਵਾਂ

ਡਾ. ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਔਲਖ

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥
ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ ॥

ਕਵੀ ਚੂੜਾਮਣੀ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰਚਿਤ

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ

ਸਟੀਕ

ਜਿਲਦ ਦਸਵੀਂ

ਗੁਰ-ਇਤਿਹਾਸ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਜੀ (ਭਾਗ-੨)

ਡਾ: ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਔਲਖ

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ
ਡਾ. ਚਤਰ ਸਿੰਘ ਜੀਵਨ ਸਿੰਘ
ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ

ਦੇਹਰਾ- ਹਸਿ ਕਰਿ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਕਹਯੋ 'ਨਹਿ ਧਰੀਐ ਬਿੰਪ੍ਰੀਤ।
ਗੁਰ ਕੀ ਏ ਆਗਯਾ ਸਹੀ ਬੇਦ ਧਰਮ ਕੀ ਰੀਤਿ॥ ੩੦॥

ਹੱਸ ਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮੁਖ ਤੋਂ ਕਿਹਾ, "ਬੇਪ੍ਰੀਤ ਨਾ ਧਾਰਨ ਕਰੋ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਿਸ਼ਚੇ ਹੈ ਧਰਮ 'ਚ ਸ਼ਾਸਤਰਾਂ ਤੇ ਧਰਮ ਦੀ ਇਹ ਮਰਯਾਦਾ ਹੈ॥੩੦॥

ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਮਦ ਲੋਭ ਤੇ ਕਰਹੁ ਨਹੀਂ ਅਪਰਾਧ।
ਰਿਦਾ ਸਰਲ ਬਿਨ ਕਪਟ ਤੇ ਪੰਥ ਚਲਹਿ ਇਹੁ ਸਾਧਾ॥ ੩੧॥

ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਅਤੇ ਲੋਭ ਦੇ ਨਸ਼ੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਨਾ ਕਰੋ, ਹਿਰਦਾ ਸਦਾ ਕਪਟ ਰਹਿਤ ਅਤੇ ਸਰਲ ਰੱਖੋ, ਇਹ ਹੀ ਸਾਧ ਮਾਰਗ ਹੈ'॥੩੧॥

ਨਿਕਟ ਬਿਠਾਯਹੁ ਆਪਨੇ ਸਿੱਖਯਾ ਦੈਬੇ ਹੇਤੁ।
ਸੁਨਤਿ ਸਭਾ ਮਹਿ ਸਿੱਖ ਸ਼ੋਭਤਿ ਸੁਮਤਿ ਸਮੇਤ॥ ੩੨॥

ਸਿਖਿਆ ਦੇਣ ਵਾਸਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਾਸ ਬਿਠਾਇਆ, ਸਭਾ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਜਿਹੜੇ ਬੁੱਧੀਵਾਨ ਸਿੱਖ ਸ਼ੋਭ ਰਹੇ ਸਨ, ਉਹ ਵੀ ਸੁਣ ਰਹੇ ਸਨ॥੩੨॥

ਤੀਸਰੀ ਕੁੰਡ ਦਾ ਉੱਟਵਾਂ ਅਧਿਆਇ ਸਮਾਪਤ ਹੋਇਆ॥

ਅਧਿਆਇ ਪੰਜਾਹਵਾਂ

ਮੁਕਤਿਨਾਮਾ

ਦੇਹਰਾ- ਬਹੁਰ ਸਭਾ ਮਹਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸੁਮਤਿ ਸਭਿਨਿ ਕੋ ਦੈਨ।
ਤਯਾਗਨ ਕੁਮਤਿ ਬਿਕਾਰ ਕੋ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਉਚਰੇ ਬੈਨ॥ ੧॥

ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸਭਾ ਵਿਚ ਸਭ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਣ ਮੱਤ ਦਿੱਤੀ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮੁਖ ਤੋਂ ਉਚਾਰਨ ਕਰਕੇ ਭੈੜੀ ਮੱਤ ਤੇ ਵਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਵਾਸਤੇ ਕਿਹਾ॥੧॥

ਚੋਪਈ- 'ਸੁਨਿ ਗੁਰ ਸਿੱਖਹੁ ਸੁਭ ਉਪਦੇਸੁ।
ਲਖਹੁ ਮੁਕਤਿਨਾਮਾ ਇਸ ਨਾਮੁ। ਜਿਸ ਕੇ ਕਰਤਿ ਲਹੈ ਗੁਰਧਾਮ॥੨॥

"ਹੇ ਗੁਰਸਿੱਖੇ ਸੁਭ ਉਪਦੇਸ਼ ਸੁਣੋ, ਇਸ ਨੂੰ ਧਾਰ ਕੇ ਕਮਾਈ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਕਲੇਸ਼ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ 'ਚ ਨਾਮ ਮੁਕਤਿਨਾਮਾ ਜਾਣੋ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਰਨ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖ ਗੁਰਪੁਰੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ॥੨॥

ਸਿੱਖ ਹੋਇ ਕਿਸ ਕਰਜ ਨ ਲੇਵੈ। ਜੇ ਕਰਿ ਲੇਯ ਭਾਵ ਕਰਿ ਦੇਵੈ।
ਸੁਨੇ ਨ ਝੂਠ, ਨ ਮੁਖ ਤੇ ਕਹੈ। ਸੰਗ ਝੂਠ ਕੇ ਪ੍ਰੀਤਿ ਨ ਗਹੈ॥ ੩॥

ਜਿਹੜਾ ਸਿੱਖ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਕਿਸੇ ਪਾਸੋਂ ਕਰਜ਼ ਨਾ ਲਵੇ, ਜੇ ਕਰਜ਼ ਲੈ ਲਵੇ ਤਾਂ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦੇਵੇ। ਨਾ ਝੂਠ ਸੁਣੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਝੂਠ ਮੁਖ ਤੋਂ ਕਹੇ, ਝੂਠ ਦੇ ਨਾਲ ਕਦੀ ਵੀ ਪ੍ਰੀਤ ਨਾ ਪਾਵੇ॥੩॥

ਸਤਿਸੰਗੀ ਹੁਇ ਸਾਚ ਕਮਾਵੈ। ਸੰਗਿ ਸਾਚ ਕੇ ਪ੍ਰੀਤਿ ਵਧਾਵੈ।
 ਸਚ ਉਰ ਧਰਹਿ ਮ੍ਰਿਜਾਦਾ ਸਾਚੀ। ਛਲ ਬਿਨ ਹੋਵੈ ਸਾਚ ਉਥਾਚੀ॥੪॥

ਸਤਿਸੰਗੀ ਹੋ ਕੇ ਸੱਚ ਦੀ ਕਮਾਈ ਕਰੇ, ਸੱਚ ਦੇ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰੀਤ ਵਧਾਵੇ। ਪਿਰਦੇ ਵਿਚ ਸੱਚ ਦੀ ਸੱਚੀ-ਸੁੱਚੀ
 ਵਧਾਦਾ ਧਾਰਨ ਕਰੇ, ਸਦਾ ਛਲ ਰਹਿਤ ਰਹੇ ਤੇ ਸੱਚ ਹੀ ਬੋਲੇ॥੪॥

ਸਚਿ ਕੇ ਸੰਗ ਜੀਵਕਾ ਜੋਈ। ਤਿਸ ਕੇ ਕਰਹਿ, ਦੰਭ ਬਿਨੁ ਹੋਈ।
 ਕੁਛਕ ਬਿਚਾਰ ਦੁਹਨ ਮਹਿ ਅਰੈ। ਸੂਖਮ ਭੇਦ ਸੁਮੀਤਿ ਕੋ ਲਹੈ॥੫॥

ਸੱਚ ਦੇ ਨਾਲ ਜਿਹੜੀ ਰੋਜ਼ੀ ਹੈ, ਉਹ ਆਪਣੀ ਰੋਜ਼ੀ ਕਪਟ ਰਹਿਤ ਹੋ ਕੇ ਕਰੇ। ਕੁਝ ਵਿਚਾਰ ਸੱਚ ਭੂਠ ਦੋਹਾਂ ਵਿਚ
 ਦੁਨ, ਬੁੱਧੀਵਾਨ ਸੂਖਮ ਭੇਦ ਨੂੰ ਜਾਣ ਲਵੇ॥੫॥

ਕਹੇ ਸਾਚ ਕਿਸਿ ਹੋਵੈ ਘਾਤਿ। ਇਸ ਤੇ ਆਦਿ ਬਿਚਾਰਹੁ ਬਾਤ।
 ਤਹਾਂ ਸਾਚ ਨਹਿ ਅੰਗੀਕਾਰੈ। ਬਨਿ ਉਪਕਾਰੀ ਕਾਰ ਸੁਧਾਰੈ॥੬॥

ਜੇ ਸੱਚ ਕਹਿਣ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਦੀ ਮੌਤ ਹੁੰਦੀ ਹੋਵੇ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਅਰੰਭ ਤੋਂ ਗੱਲ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰੋ। ਉਥੇ ਸੱਚ ਨੂੰ ਅੰਗੀਕਾਰ ਨਾ
 ਕਰੇ ਤੇ ਉਪਕਾਰੀ ਬਣ ਕੇ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰੋ॥੬॥

ਇਸ ਪਰ ਇਕ ਗਾਥਾ ਸੁਨਿ ਕਾਨੇ। ਦਿਜ ਬੈਠਯੋ ਕਿਤ ਜਾਪ ਬਖਾਨੇ।
 ਭਾਰੀ ਧੋਨੁ ਕਸਾਈ ਕਰ ਤੇ। ਖੋਜਤਿ ਆਇ ਸੁ ਬੂਝਨ ਕਰਿਤੇ॥੭॥

ਇਸ ਬਾਰੇ ਇਕ ਗਾਥਾ ਆਪਣੇ ਕੰਨਾਂ ਨਾਲ ਸੁਣੋ। ਇਕ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਬੈਠਾ ਕਿਤੇ ਜਾਪ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਇਕ ਗਾਂ
 ਕਸਾਈ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਭੱਜ ਪਈ। ਜਿਹੜੇ ਲੱਭਣ ਆਏ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ॥੭॥

ਹਾਥ ਸਾਥ ਦਿਜ ਸ਼ਾਰਤ ਕਰੀ। ਗਹੀ ਜਾਇ ਪਾਪੀ ਦੁਖ ਭਰੀ।
 ਇੰਤਜਾਇਕ ਸਚ ਤਜਹੁ ਬਿਚਾਰੇ। ਪਰ ਹਿਤ ਕੀਜੈ ਕੂਰ ਉਚਾਰੇ॥੮॥

ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨੇ ਹੱਥ ਨਾਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ, ਪਾਪੀ ਕਸਾਈ ਨੇ ਜਾ ਕੇ ਗਾਂ ਫੜ ਲਈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੱਚ ਦਾ ਵਿਚਾਰ
 ਛੱਡ ਦੇਵੋ, ਦੂਜੇ ਦੇ ਭੁਲੇ ਵਾਸਤੇ ਭੂਠ ਬੋਲੋ॥੮॥

ਅਪਰ ਸਿਤਿਕ ਜਗ ਕੇ ਬਿਵਹਾਰੇ। ਸਚਿ ਕੇ ਸਹਿਤ ਕਰਹੁ ਹਿਤ ਧਾਰੇ।
 ਸਿੱਖ ਹੋਇ ਕਿਸ ਜੂਠ ਨ ਖਾਵੈ। ਸਿੱਖ ਹੋਇ ਧਨ ਪ੍ਰੇਮ ਨ ਲਾਵੈ॥੯॥

ਹੋਰ ਜਿੰਨੇ ਜਗ ਦੇ ਵਿਹਾਰ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਮ ਧਾਰ ਕੇ ਸੱਚ ਸਹਿਤ ਕਰੋ। ਸਿੱਖ ਹੋ ਕੇ ਕਿਸੇ ਦੀ ਜੂਠ ਨਾ ਖਾਵੇ, ਸਿੱਖ
 ਹੋ ਕੇ ਧਨ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾ ਲਾਵੇ॥੯॥

ਸਿੱਖ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਬਾਂਟ ਕਰਿ ਖਾਇ। ਨੰਗੇ ਕੇਸ ਨ ਕਰਿ ਚਿਰ ਲਾਇ।
 ਮੈਥਨ ਸੁਪਤਨਿ, ਅਚਵਨ ਆਇ। ਨੰਗੇ ਕੇਸ ਨ ਲੇ ਕੁਛ ਸ੍ਰਾਦ॥੧੦॥

ਸਿੱਖ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਵੰਡ ਕੇ ਖਾਵੇ। ਦੇਰ ਤਕ ਨੰਗਾ ਸਿਰ ਕਰਕੇ ਨਾ ਬੈਠੇ। ਕ੍ਰੀੜਾ ਕਰਦਿਆਂ, ਸੁੱਤਿਆਂ ਅਤੇ ਖਾਂਦਿਆਂ,
 ਨੰਗਾ ਸਿਰ ਰੱਖ ਕੇ ਕੋਈ ਸਵਾਦ ਨਾ ਲਵੇ॥੧੦॥

ਪਠਿ ਜਪ ਜਾਪੁ ਨਾਮੁ ਗੁਰ ਲੇਇ। 'ਤਵਪ੍ਰਸਾਦਿ' ਕਹਿ ਕਰਿ ਅਚਵੇਇ।
 ਨਗਨ ਨਾਇਕਾ ਨਾਹਿ ਨਿਹਾਰੈ। ਤ੍ਰਿਯ ਕੋ ਸਿਮਰਨ ਉਰ ਨਹਿ ਧਾਰੈ॥੧੧॥

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਜੀ (ਭਾਗ ੨) (੧੩੨) ਗੁੱਤ ੩, ਅਧਿਆਇ ੫੦
ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ, ਜਪੁ ਸਾਹਿਬ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਗੁਰੂ ਦਾ ਨਾਮ ਲਵੇ, ਤਵਪ੍ਰਸਾਦਿ ਕਹਿ ਕੇ ਭੋਜਨ ਛਕੇ। ਨੰਗੀ ਇਸਤਰੀ ਨੂੰ
ਨਾ ਵੇਖੇ, ਇਸਤਰੀ ਦੀ ਯਾਦ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਨਾ ਧਾਰਨ ਕਰੇ॥੧੧॥

ਦੋਹਰਾ- ਖਰ ਪਰ ਧਨ ਕੋ ਛੁਏ ਨਹਿ, ਨੀਚ ਜਾਤਿ ਤੇ ਦੂਰ।

ਕੁਠਿਆ ਮਾਸ ਨ ਖਾਈਏ, ਪਾਲਿਓ ਖਾਇ ਨ ਸੂਰ॥ ੧੨॥

ਪ੍ਰਾਏ ਧਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਏ ਮਾਲ ਨੂੰ ਨਾ ਛੂਹੋ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨੀਚ ਜਾਣ ਕੇ ਦੂਰ ਰਹੋ। ਕੁਠਾ ਮਾਸ ਨਾ ਖਾਏ ਤੇ ਪਾਲਤੂ ਸੂਰ ਨਾ ਖਾਏ॥੧੨॥

ਦੋਹਰਾ- ਮਲ ਕੋ ਤਜਹਿ ਸੋਚ ਪੁਨ ਧਾਰਹਿ। ਲੇ ਮ੍ਰਿਤਕਾ ਕਰ ਚਰਨ ਪਖਾਰਹਿ।

ਜਲ ਕੋ ਲੇਹੁ ਮੂਤ੍ਰ ਕੋ ਪਾਛੇ। ਜਾਮ ਜਾਮਨੀ ਮੱਜਹਿ ਆਛੇ॥ ੧੩॥

ਮਲ ਮੂਤਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੁੱਚਮਤਾ ਧਾਰਨ ਕਰ ਭਾਵ ਕੁਰਲਾ ਅਤੇ ਪੰਜ ਇਸ਼ਨਾਨਾ ਕਰੋ। ਮਿੱਟੀ ਲੈ ਕੇ ਪੈਰਾਂ ਨੂੰ
ਸਾਫ ਕਰੋ, ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਲੈ ਕੇ ਹੱਥ ਪੈਰ ਧੋਵੋ। ਪਹਿਰ ਗਾਤ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰੋ॥੧੩॥

ਸੀਤਲ ਜਲ ਕੋ ਅੰਗੀਕਾਰੈ। ਜੇ ਨਹਿ ਸਕਤਿ ਤਪਤ ਕਹਿ ਬਾਰੈ।

ਬਿਨ ਇਸ਼ਨਾਨ ਨ ਦਿਵਸੁ ਬਿਤਾਵੈ। ਬਿਨ ਇਸ਼ਨਾਨ ਨ ਭੋਜਨ ਖਾਵੈ॥ ੧੪॥

ਠੰਡੇ ਜਲ ਨੂੰ ਇਸ਼ਨਾਨ ਵਾਸਤੇ ਅੰਗੀਕਾਰ ਕਰੋ। ਫਿਰ ਠੰਡੇ ਜਲ ਨਾਲ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ
ਜਲ ਨੂੰ ਗਰਮ ਕਰ ਲਵੋ। ਇਸ਼ਨਾਨ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਦਿਨ ਬਤੀਤ ਨਾ ਕਰੋ ਤੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਭੋਜਨ ਨਾ ਖਾਵੋ॥੧੪॥

ਮਹਾਂ ਦੋਸ਼ ਬਿਨ ਮੱਜਨ ਖਾਇ। ਸੁਚ ਕੋ ਰਾਖੈ ਸਦਾ ਬਨਾਇ॥

ਪ੍ਰਜਾ ਸਕਲ ਚਹੁ ਬਰਨਨਿ ਸਹਿਤ। ਇਨ ਤੇ ਰਾਖੈ ਨਜਾਰੀ ਰਹਿਤ॥੧੫॥

ਮਹਾਂ ਦੋਸ਼ ਬਗੈਰ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰੋ, ਕਿਉਂਕਿ ਮੁਸਾਮ ਬੰਦ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਨਸਾਨ ਬੀਮਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸੁੱਚਮਤਾ
ਸਦਾ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖੋ। ਸਾਰੀ ਪਰਜਾ ਚਾਰ ਵਰਨਾਂ ਸਹਿਤ ਹੈ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਸਿੱਖ ਵੱਖਰੀ ਰਹਿਤ ਰੱਖੋ॥੧੫॥

ਸਭਿ ਕੈ ਸੰਗ ਰਖੈ ਬਿਵਹਾਰੈ। ਨਿਸ਼ਚਾ ਨੇਮ ਇਨਹੁ ਤੇ ਨਜਾਰੈ।

ਜਗਤ ਜੂਠ ਤੇ ਰਹੀਐ ਦੂਰ। ਪਹਿਰੈ ਨਹੀਂ ਕਸੁੰਭਾ ਰੂਰ॥ ੧੬॥

ਸਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਕਾਰ ਵਿਹਾਰ ਰੱਖੋ, ਪਰ ਨਿਸ਼ਚਾ ਨੇਮ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖਰਾ ਰੱਖੋ। ਤੰਬਾਕੂ ਤੋਂ ਸਦਾ ਦੂਰ ਰਹੀਏ।
ਕਸੁੰਭਾ ਰੰਗ ਜੋ ਗਰਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਇਸ ਨੂੰ ਨਾ ਪਹਿਣੋ॥੧੬॥

ਦਿਨ ਮਹਿ ਸੁਰਮਾ ਨੈਨ ਨ ਪਾਵੈ। ਕਛ ਬਿਨ ਨਗਨ ਨਹੀਂ ਸੁਪਤਾਵੈ।

ਕਛ ਬਿਹੀਨ ਚਿਰਕਾਲ ਨ ਰਹੈ। ਇਕ ਤਜਿ ਦੁਤੀ ਤੁਰਤ ਹੀ ਰਹੈ॥ ੧੭॥

ਦਿਨ ਸਮੇਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਸੁਰਮਾ ਨਾ ਪਾਵੇ ਤੇ ਕੱਛ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਨੰਗਾ ਨਾ ਸੋਵੇ। ਕੱਛ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਬਹੁਤਾ ਚਿਰ ਨਾ ਰਹੇ।
ਇਕ ਛੱਡ ਕੇ ਦੂਸਰੀ ਤੁਰਤ ਵੜ ਲਵੋ॥੧੭॥

ਸਿਮਰਨਿ ਸੌਤਨਾਮ ਕੋ ਧਰੈ। ਸੁਪਤਨ ਸਮੈ ਸੋਹਿਲਾ ਰਹੈ।

ਬਿਘਨ ਅਨੇਕਨਿ ਕੋ ਹੁਦਿ ਨਾਸ਼। ਸਦਾ ਧਰੈ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਆਸ॥੧੮॥

ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਸੱਚੇ ਨਾਮ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰੋ ਤੇ ਸੋਣ ਲਗਿਆਂ ਕੀਰਤਨ ਸੋਹਿਲੇ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰੋ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਨਾਲ
ਅਨੇਕਾਂ ਵਿਘਨਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਹੋਵੇਗਾ ਤੇ ਸਦਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਆਸ ਰੱਖੋ॥੧੮॥

ਦੋਹਰਾ- ਗੁਰ ਕੀ ਪਾਹੁਲ ਸਿੱਖ ਲੇ ਰਹਿਤ ਕਮਾਵੈ ਗ੍ਰੰਥ।
ਜਿਸ ਬੇੜੇ ਚੜ੍ਹਿ ਸੇਵਿ ਸੇ ਭਰਮੇ ਅਪਰ ਨ ਪੰਥ ॥ ੧੯ ॥

ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਦੀ ਪਾਹੁਲ ਲਵੇ ਭਾਵ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕੇ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਆਈ ਰਹਿਤ ਰੱਖੇ, ਭਾਵ ਨਾਮ ਜਪੇ, ਤੀਰਥਾਂ ਵਿਚ ਜਾਵੇ ਤੇ ਵਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡੇ। ਸਿੱਖ ਉਸੇ ਬੇੜੇ ਨੂੰ ਸੇਵੇ ਜਿਹੜੇ ਬੇੜੇ ਵਿਚ ਚੜ੍ਹਿਆ ਹੈ ਤੇ ਭਰਮ ਭੁਲੇਖੇ ਵਿਚ ਨੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮਾਰਗ ਨੂੰ ਧਾਰਨ ਨਾ ਕਰੇ ॥੧੯॥

ਅਸਨ ਅਚਹਿ ਗੁਰ ਸਿੱਖ ਕੇ ਕੰਨਯਾ ਦੇ ਸਿਖ ਸੋਧਿ।
ਅਨਰਿਣ ਹਿਤ ਕਰਿ, ਬੇਦ ਬਿਧਿ ਹੋਵੈ ਰਿਦੈ ਪ੍ਰਬੋਧ ॥ ੨੦ ॥

ਗੁਰਸਿੱਖ ਨੂੰ ਭੋਜਨ ਖਵਾਏ ਤੇ ਕੰਨਿਆਂ ਵੀ ਉਸ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਦੇਵੇ ਜਿਹੜਾ ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਵਿਚ ਪੱਕਾ ਹੋਵੇ। ਅਰਿਣੀ ਰਹਿਣ ਵੇਲੇ ਹਿਤ ਕਰੇ ਤੇ ਧਰਮ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦੀ ਮਰਯਾਦਾ ਅਨੁਸਾਰ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਗਿਆਨ ਧਾਰਨ ਕਰੇ ॥੨੦॥

ਚੋਪਈ- ਸੁਤ ਬਰਜਹਿ ਨਹਿ ਬਿਰਹਿ ਕੁਸੰਗਤਿ। ਤਿਮ ਤ੍ਰਿਯ ਕੇ ਰਖ ਬਰਜ ਕੁਪੰਗਤਿ।
ਗੁਰੂ ਮੰਤ੍ਰ ਕੋ ਨਿਸਦਿਨ ਰਹੈ। ਨਿਤ ਉਠਿ ਘਰ ਕੇ ਕਾਰਜ ਕਰੈ ॥੨੧॥

ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਰੋਕੇ ਕਿ ਉਹ ਭੈੜੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਨਾ ਬੈਠੇ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਵੀ ਵਰਜੋ, ਭੈੜੀ ਪੰਗਤ ਵਿਚ ਨਾ ਬੈਠੇ। ਗੁਰੂ ਮੰਤਰ ਦਾ ਦਿਨ ਰਾਤ ਜਾਪ ਕਰੇ ਤੇ ਸਦਾ ਉੱਠ ਕੇ ਘਰ ਦੇ ਕੰਮ ਕਾਜ ਕਰੇ ॥੨੧॥

ਧਨ ਪੂਜਾ ਪਰ ਨਹਿ ਲਲਚਾਇ। ਨਿਤ ਕੜਾਹ ਰੰਚਕ ਲਗਿ ਖਾਇ।
ਸੀਤ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਗੁਰਨਿ ਕੋ ਲੇਇ। ਜੋ ਅਰਦਾਸੀ ਬੰਟਤਿ ਦੇਇ ॥੨੨॥

ਧਨ ਪੂਜਾ ਦਾ ਲਾਲਚ ਨਾ ਕਰੋ, ਸਦਾ ਥੋੜੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਖਾਓ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਸੀਤ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਲਵੋ, ਜਿਹੜਾ ਅਰਦਾਸੀਆ ਵੰਡ ਕੇ ਦੇਵੇ ॥੨੨॥

ਜੋ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਕੋ ਬੰਟਨ ਕਰੈ। ਸਭਿ ਕੇ ਸਮ ਹੀ ਦੇ ਹਿਤ ਧਰੈ।
ਕਰੈ ਈਰਖਾ ਲੋਭ ਵਧਾਵੈ। ਸੋ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਤਨ ਰੋਗ ਉਠਾਵੈ ॥੨੩॥

ਜਿਹੜਾ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਨੂੰ ਵੰਡੇ, ਉਹ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖੇ ਕਿ ਸਭ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ-ਬਰਾਬਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਦੇਵੇ। ਜਿਹੜਾ ਈਰਖਾ ਕਰਕੇ ਲੋਭ ਵਧਾਵੇ, ਐਸਾ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਰੋਗ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ॥੨੩॥

ਦਾਰਿਦ ਦੇਤਿ ਦੋਖ ਸੋ ਹੋਇ। ਪੁਨ ਸਿਖ ਅਸਨ ਜੁ ਭੁਗਤਹਿ ਕੋਇ।
ਉਠੈ ਨ ਛੋਡਹਿ ਬਿਰ ਜਿਸੁ ਥਾਇ। ਜੇ ਤਜਿ ਉਠਹਿ ਬਹੁਰ ਨਹਿ ਖਾਇ ॥੨੪॥

ਗਰੀਬ ਨੂੰ ਦੇਣ ਵਿਚ ਵੀ ਦੋਖ ਹੈ। ਫਿਰ ਜਿਹੜਾ ਸਿੱਖ ਰੋਟੀ ਖਾ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਜਿਸ ਥਾਂ ਵੀ ਬੈਠ ਕੇ ਖਾਂਦਾ ਹੋਵੇ ਆਪਣਾ ਪਹਿਲਾ ਸਥਾਨ ਛੱਡ ਕੇ ਨਾ ਉੱਠੇ। ਜੇ ਆਪਣਾ ਪਹਿਲਾ ਸਥਾਨ ਛੱਡ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਹੋਰ ਭੋਜਨ ਨਾ ਖਾਵੇ ॥੨੪॥

ਤੁਰਕ ਤੁਰਕਨੀ ਤੇ ਬਚ ਰਹੈ। ਗੁਰ ਕੇ ਸਿਖ ਪਰ ਤਰਕ ਨ ਕਰੈ।
ਚਾਰਹੁ ਬਰਨ ਬਨਹਿ ਗੁਰ ਭਾਈ। ਸਾਦਰ ਭੋਜਨ ਖਾਇ ਖਵਾਈ ॥੨੫॥

ਤੁਰਕ ਤੁਰਕਣੀ ਪਾਸੋਂ ਬਚ ਕੇ ਰਹੋ, ਪਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਸਿੱਖ ਬਾਰੇ ਤਰਕ ਨਾ ਕਰੋ। ਚਾਰੇ ਵਰਨ ਗੁਰਭਾਈ ਬਣਨ, ਬੜੇ ਆਦਰ ਨਾਲ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦਾ ਭੋਜਨ ਖਾਣ ਅਤੇ ਖਵਾਉਣ ॥੨੫॥

ਭੇਖਨ ਕੀ ਬਾਣੀ ਕੇ ਤਜੈ। ਖਾਇ ਨ ਅਸਨ ਸੀਤਲਾ ਜਜੈ।

ਤੁਰਕ ਸੁ ਜਾਨਹਿ ਰੋਗ ਸਮਾਨੇ। ਅਚਹਿ ਨ ਕਲਮਾ ਅਸਨ ਬਖਾਨੇ॥੨੬॥

ਹੋਰ ਭੇਖਾਂ ਨੇ ਜਿਸ ਭੋਜਨ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹੀ ਹੈ, ਉਸ ਭੋਜਨ ਨੂੰ ਛੱਡੇ, ਨਾ ਹੀ ਸੀਤਲਾ ਪੂਜੇ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਖਾਵੇ। ਤੁਰਕ ਨੂੰ ਰੋਗੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਜਾਣੇ, ਜਿਸ ਭੋਜਨ ਉਤੇ ਕਲਮਾ ਪੜ੍ਹਿਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਉਸ ਨੂੰ ਨਾ ਖਾਏ॥੨੬॥

ਬੰਚਕ ਬਿਪਰ ਦਰਬ ਮੁਸ ਲੇਯ। ਭੇਖੀ ਸਿੱਖ ਭੁਲਾਵੈ ਜੇਯ।

ਖੰਡਨ ਨਾਰੀ ਸੰਤਤਿ ਹੀਨ। ਦੇ ਬਿਸਵਾਸ ਘਾਤ ਜਿਨ ਕੀਨਿ॥੨੭॥

ਨੱਗ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਧਨ ਦੀ ਚੋਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਨ, ਜਿਹੜਾ ਭੇਖੀ ਸਿੱਖ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਦੇ ਰਸਤੇ ਪਾਵੇ, ਵਿਭਚਾਰਨ ਇਸਤਰੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਪਤੀਬ੍ਰਤ ਧਰਮ ਖੰਡਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੇ ਕੇ ਜਿਸ ਵਿਸਾਹਘਾਤ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ॥੨੭॥

ਇਨ ਕੇ ਤਜਾਗਤਿ ਬਿਲਮ ਨ ਲਾਵੈ। ਤਜਹਿ ਕੁਸੰਗੀ ਸੰਗ ਜਿ ਪਾਵੈ।

ਪਾਵਨ ਤਨ ਪਾਵਨ ਕਰਿ ਥਾਨ। ਘ੍ਰਿਤ ਮੈਦਾ ਲੇ ਖੰਡ ਸਮਾਨ॥੨੮॥

ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਵਿਚ ਦੇਰ ਨਾ ਲਾਵੇ, ਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੁਸੰਗੀਆਂ ਦਾ ਕਿਤੇ ਸੰਗ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਸ ਸੰਗ ਨੂੰ ਤੁਰਤ ਛੱਡ ਦੇਵੇ। ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਪਵਿੱਤਰ ਕਰੇ ਤੇ ਬੈਠਣ ਵਾਲੇ ਸਥਾਨ ਨੂੰ ਵੀ ਪਵਿੱਤਰ ਬਣਾਵੇ। ਘ੍ਰਿਤ, ਮੈਦਾ ਅਤੇ ਖੰਡ ਬਰਾਬਰ ਬਰਾਬਰ ਲਵੇ॥੨੮॥

ਕਰਹਿ ਕੜਾਹ ਜਪੁ ਪਾਨ ਸੁ ਠਾਨੈ। ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਅਰਦਾਸ ਬਖਾਨੈ।

ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਠਾਂਢੇ ਹੁਇ ਕਰੈ। ਕੱਛ ਅਰੁ ਪਾਗ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਤਨ ਧਰੈ॥੨੯॥

ਜਪੁ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪਾਨ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਤਿਆਰ ਕਰੇ ਤੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਉਚਾਰੇ। ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਖੜੇ ਹੋ ਕੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰੇ, ਕੱਛ, ਪਗੜੀ ਅਤੇ ਸ਼ਸਤਰ ਸਰੀਰ ਤੇ ਧਾਰਨ ਕਰੇ॥੨੯॥

ਦੋਹਰਾ- ਜਿਤ ਕਾਰਜ ਗੁਰ ਭਾਵ ਹਿਤ ਹੋਹਿ ਭਾਵਨੀ ਪੂਰ।

ਇਹਾਂ ਸਿਦਕ ਸਾਬਤ ਭਯੋ ਆਗੇ ਸੁਖ ਭਰਪੂਰ॥੩੦॥

ਜਿਸ ਕਾਰਜ ਲਈ ਗੁਰਾਂ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਕਾਰਜ ਪੂਰੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਏਥੇ ਸਿਦਕ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਅੱਗੇ ਭਰਪੂਰ ਸੁਖ ਮਿਲਦਾ ਹੈ॥੩੦॥

ਚੌਪਈ- ਸਿਖ ਕੇ ਆਧਾ ਨਾਮ ਨ ਲੇਯ। ਲੇਯ ਜੁ ਜਮ ਕੇ ਵਸ ਹੁਇ ਤੇਯ।

ਬਿਨਾ ਬਯਾਹ ਬਿਨ ਪਠੇ ਅਨੰਦ। ਪਰ ਤ੍ਰਿਯ ਰਮਹਿ ਨ ਹੇਤੁ ਅਨੰਦ॥੩੧॥

ਸਿੱਖ ਦਾ ਔਧਾ ਨਾਮ ਨਾ ਲਵੇ, ਜਿਹੜਾ ਔਧਾ ਨਾਮ ਲਵੇਗਾ ਉਹ ਜਮ ਦੇ ਵਸ ਪਵੇਗਾ। ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਨਾ ਪੜ੍ਹੇ। ਪਰਾਈ ਇਸਤਰੀ ਨਾਲ ਅਨੰਦ ਵਾਸਤੇ ਰਮਨ ਨਾ ਕਰੇ॥੩੧॥

ਨਹਿ ਸੁਪਤਹਿ ਸਿਖ ਸੰਝ ਸਵੇਰੇ। ਅਸੁੱਚ ਜੂਠ ਕੇ ਜਾਇ ਨ ਨੇਰੇ।

ਰਖਹਿ ਨ ਕੇਸ ਖੁਲੇ, ਕਰਿ ਜੁੜਾ। ਦੇ ਦਸਵੰਧ ਗੁਰੂ ਕੇ ਰੂੜਾ॥੩੨॥

ਸਿੱਖ ਸਵੇਰੇ ਅਤੇ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਨਾ ਸੋਵੇ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਸੁਸਤੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਸੁੱਚ ਰਹਿਤ ਅਤੇ ਜੂਠ ਦੇ ਨੇੜੇ ਨਾ ਜਾਵੇ, ਆਪਣੇ ਕੇਸ ਖੁਲ੍ਹੇ ਨਾ ਰੱਖੇ ਤੇ ਜੁੜਾ ਕਰੇ ਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਵਾਸਤੇ ਦਸਵੰਧ ਕੱਢੇ॥੩੨॥

ਕਰਹਿ ਦੰਤਧਾਵਨ ਜਲ ਸਾਥਾ। ਪਠਿ ਗੁਰਬਾਣੀ ਟੇਕਹਿ ਮਾਥਾ।

ਨਾਨਕ ਦਾਦਕ ਤਜਿ ਦੁਇ ਗੋਤ। ਸਾਕ ਗੁਰੂ ਸਿੱਖਿਨਿ ਸੰਗ ਹੋਤਿ॥੩੩॥

ਪਾਣੀ ਦੇ ਨਾਲ ਦਾਤਨ ਕਰੇ ਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕੇ। ਨਾਨਕੇ ਦਾਦਕੇ ਦੀਆਂ ਦੇਵੇਂ ਗੀਤਾਂ ਛੱਡ ਕੇ, ਤੁਰਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਸਾਕ ਕਰੇ॥੩੩॥

ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਗੁਰਮੁਖ ਕੇ ਲੱਛਨ। ਗੁਰ ਮਹਿੰ ਨਿਸ਼ਚਾ ਧਰਹਿ ਬਿਚੱਛਨ।

ਮਰੇ ਸਿਖ ਤੇ ਕਰੇ ਕਜ਼ਾਹ। ਤਿਸ ਕੁਟੰਬ ਰੁਦਨਹਿ ਬਹੁ ਨਾਂਹ॥ ੩੪॥

ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਗੁਰਮੁਖ ਦੇ ਲੱਛਣ ਹਨ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਵਿਚ ਵਿਲੱਖਣ ਨਿਸ਼ਚਾ ਧਾਰਨ ਕਰੇ। ਸਿੱਖ ਦੇ ਮਰ ਜਾਣ ਉਤੇ ਤੜਾਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਿ ਤਿਆਰ ਕਰਾਵੇ, ਉਸ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਵੀ ਰੋਣਾ ਧੋਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ॥੩੪॥

ਤਜਹਿ ਸ਼ੋਕ ਸਭਿ ਅਨੰਦ ਬਢਾਇ। ਨਹਿੰ ਪੀਟਹਿੰ ਤ੍ਰਿਯਾ ਮਿਲਿ ਸਮੁਦਾਇ।

ਪਢਹਿੰ ਸ਼ਬਦ ਕਿਰਤਨ ਕੇ ਕਰੈ। ਸੁਨਹਿੰ ਬੈਠ ਬੈਰਾਗ ਸੁ ਧਰੈ॥ ੩੫॥

ਸਾਰੇ ਦੁਖ ਛੱਡ ਕੇ ਅਨੰਦ ਵਧਾਏ, ਇਸਤਰੀਆਂ ਮਿਲ ਕੇ ਪਿੱਟਣ ਨਹੀਂ। ਸ਼ਬਦ ਪੜ੍ਹਨ ਅਤੇ ਕੀਰਤਨ ਕਰਨ। ਵੰਦਤਨ ਸੁਣਨ ਅਤੇ ਬੈਰਾਗ ਧਾਰਨ ਕਰਨ॥੩੫॥

ਪੁੰਜ ਸੰਤ ਦਿਜ ਸਿੱਖ ਹਕਾਰੈ। ਜਥਾ ਸ਼ਕਤਿ ਕਰਿਵਾਇ ਅਹਾਰੈ।

ਦਰਬ ਬਸਤ੍ਰ ਦੇ ਭੇਟਨਿ ਤਾਂਹੀ। ਰੀਤਿ ਬੇਦ ਕੀ ਤਯਾਗੈ ਨਾਂਹੀ॥ ੩੬॥

ਪੰਜ ਸੰਤ ਸੰਤਾਂ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾਏ ਤੇ ਸਮਰੱਥਾ ਅਨੁਸਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭੋਜਨ ਕਰਵਾਏ ਤੇ ਧਨ ਵਸਤੂ ਤ੍ਰਿਯਾਂ ਨੂੰ ਭੇਟਾ ਵਜੋਂ ਦੇਵੇ। ਵੇਦਾਂ ਦੀ ਰੀਤੀ ਦੀ ਵਾਹੀ ਨੂੰ ਛੱਡੇ॥੩੬॥

ਕ੍ਰਿਆ ਸਮੇਤ ਸਿੱਖ ਕੇ ਸਾਰੈ। ਕੇਸ ਛਾਪ ਗੁਰ ਸਿਰ ਨ ਉਤਾਰੈ।

ਪਾਹੁਲੀਆ ਸਿਖ ਰਖੈ ਅਦਾਬਿ। ਰਖਹਿ ਨ ਬੇਮੁਖ ਰੈ ਸੁ ਖਰਾਬ॥ ੩੭॥

ਲੌਕਿਕ ਵੇਦਕ ਸਾਰੀਆਂ ਰੀਤਾਂ ਛੱਡੇ ਤੇ ਸਿੱਖ ਕੇਸ ਨਾ ਉਤਾਰੇ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਸਿੱਖ ਕੇਸਾਂ ਦਾ ਅਦਬ ਰੱਖੇ। ਜਿਹੜਾ ਦੁਖ ਕੇਸਾਂ ਦਾ ਅਦਬ ਨਹੀਂ ਰੱਖੇਗਾ ਉਹ ਬਹੁਤ ਖਰਾਬ ਹੋਵੇਗਾ॥੩੭॥

ਨੋਟ :- ਹਿੰਦੂਆਂ ਵਿਚ ਮਾਂ ਪਿਉ ਦੇ ਮਰਨ ਉਤੇ ਕੇਸਾਂ ਦਾ ਮੁੰਡਣ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਇਹ ਰੀਤ ਨਹੀਂ ਅਪਨਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ।

ਸਹੈ ਸਾਸਨਾ ਜਮ ਕੀ ਭਾਰੀ। ਪਰਹਿ ਨਰਕ ਮਹਿੰ ਰੈ ਨ ਉਬਾਰੀ।

ਛਾਪ ਗੁਰੂ ਕੀ ਗੁਰ ਸਮ ਜਾਨੈ। ਗੁਰ ਸਮ ਅਦਬ ਕੇਸ ਕੋ ਠਾਨੈ॥ ੩੮॥

ਉਹ ਜਮਾਂ ਦਾ ਭਾਰੀ ਕਸ਼ਟ ਸਹੇਗਾ, ਉਹ ਨਰਕਾਂ ਵਿਚ ਪਵੇਗਾ ਤੇ ਉਸਦਾ ਉਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਕੇਸ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਵੰਦ ਛਾਪ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਸਮਾਨ ਹੀ ਜਾਣੇ ਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਰਾਬਰ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਕਰੇ॥੩੮॥

ਜੋ ਉਤਰਾਹਿ ਤਾਂਹਿ ਤਜਿ ਦੇਨਾ। ਸਾਕ ਤਜਹਿ ਕਰ ਪਾਨ ਨ ਲੇਨਾ।

ਖਾਨ ਪਾਨ ਜੋ ਦੇਵੈ ਤਾਂਹਿ। ਪਾਪ ਭਾਗ ਸੋ ਭੀ ਕੁਛ ਪਾਹਿ॥ ੩੯॥

ਜੇ ਕੇਸ ਉਤਰਵਾਏ ਉਸ ਦਾ ਸਾਕ ਹੀ ਛੱਡ ਦੇਵੇ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਹੱਥ ਦਾ ਪਾਣੀ ਵੀ ਨਾ ਲਵੇ। ਜਿਹੜਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਨੂੰ ਦੇਵੇ, ਪਾਪ ਦਾ ਕੁਝ ਹਿੱਸਾ ਉਹ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਗੇ॥੩੯॥

ਤੁਰਕ ਮੀਤ ਕਰੀਐ ਨ ਵਿਸਾਹੂ। ਪਢਹਿ ਪਾਰਸੀ ਬੇਮੁਖ ਵਾਹੂ।

ਮਰਨ ਕਿ ਜਨਮ ਪੁੱਕੁ ਕੈ ਵਯਾਹੂ। ਬਖਸ਼ਾਵਹਿ ਤਨਖਾਹ ਸੁ ਰਾਹੂ॥ ੪੦॥

ਤੁਰਕ ਮਿੱਤਰ ਦਾ ਕਦੀ ਵੀ ਵਿਸਾਹ ਨਾ ਕਰੋ। ਤੁਰਕਾਂ ਦੀ ਫਾਰਸੀ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਜੀਵਨ ਉਸ ਰਾਹੇ ਨਾ ਤੋਰੋ ਭਾਵੇਂ ਤੁਸੀਂ ਮਰਨ ਦਾ ਇਲਮ ਅਦਬ ਤੇ ਸ਼ੁਰਾ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਰਗੀ ਰਹੁਰੀਤ ਨਾ ਸਿੱਖੋ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਤੁਅੱਸਬ ਹੈ।
-੨੨- ਜਨਮ ਜਾਂ ਵਿਆਹ ਆਦਿ ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਭੁੱਲਾਂ ਦੀ ਤਨਖਾਹ ਬਖਸ਼ਾਵੇ, ਇਹ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਰਾਹ ਹੈ॥੪੦॥

ਮੇਨੇ ਕਰ ਅਹਾਰ ਨਹਿ ਖਾਨਾ। ਸਿਲਾ ਨ ਪੂਜਹਿ ਪਾਨ ਨ ਪਾਨਾ।
ਬਰਨਾਸ਼੍ਰਮ ਕੀ ਗੀਤਿ ਬਿਰੋਧੀ। ਮਮ ਸਿਖ ਕਰਹਿ ਨ ਰਾਖਹਿ ਸੋਧੀ॥੪੧॥

ਮੇਨੇ ਦੇ ਹੱਥ ਦਾ ਭੋਜਨ ਨਹੀਂ ਖਾਣਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਕੁੱਠਾ ਖਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਤੰਬਕੂ ਪੀਂਦੇ ਹਨ। ਨਾ ਹੀ ਪੱਥਰਾਂ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਠਾਕਰਾਂ ਦਾ ਚਰਨਾਮ੍ਰਿਤ ਲਵੇ। ਪਾਨ ਨਾ ਖਾਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਪਾਨ ਵੇਚਣ ਵਾਲੇ ਤੰਬਕੂ ਵਿਚ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਜਾਤਾਂ ਦੀ ਵੰਡ ਜੋ ਹੈ, ਇਹ ਵਿਰੋਧ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ, ਇਹ ਮੇਰਾ ਸਿੱਖ ਨਾ ਧਾਰਨ ਕਰੇ। ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਤਕੜਾਈ ਰੱਖੋ॥੪੧॥

ਦੋਹਰਾ- ਬਹੁਤ ਕਰਮ ਸੰਸਾਰ ਕੋ, ਪਿਤਾ ਪਿਤਾਮਾਂ ਦੇਵ।
ਨਹਿ ਮਾਨਹਿ ਸਿਖ, ਸੀਖ ਲੇ, ਰਖਿ ਭਰੋਸ ਗੁਰਦੇਵ॥੪੨॥

ਬਹੁਤ ਲੋਕਾਚਾਰੀ ਰਸਮੋ-ਰਵਾਜ, ਕੁਲ ਰੀਤਾਂ ਅਤੇ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀ ਪੂਜਾ ਮੇਰਾ ਸਿੱਖ ਨਾ ਮੰਨੇ ਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਲੈ ਕੇ ਉਸ ਉੱਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰੇ॥੪੨॥

ਜੋ ਗੁਰ ਕੇ ਘਰ ਜਨਮਯੋ ਬਡੇ ਕਹੈ ਜਿਹ ਬੇਦ।
ਤਪਿ, ਜਪਿ, ਦਾਨੀ, ਭੂਪ, ਦਿਜ ਇਨਕੋ ਦੇਯ ਨ ਖੇਦ॥੪੩॥

ਜਿਹੜਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਜਨਮੇ ਭਾਵ ਗੁਰੂ ਅੰਸ ਹੋਵੇ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਵੇਦ ਵੀ ਵੰਡਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਤਪੋਸਵੀ, ਜਾਪ ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਦਾਨੀ, ਰਾਜੇ, ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਆਦਿ ਨੂੰ ਦੁਖ ਨਾ ਦੇਵੇ॥੪੩॥

ਰੇਵੈ ਬੇਦੀ ਬੇਦ ਬਿਨ, ਰੇਵੈ ਪਾਪੀ ਲੋਗ।
ਵੇਮੁਖ ਗੁਰ ਫਿਟਕਾਰਿਆ ਰੇਵੈ ਦੀਰਘ ਰੋਗ॥੪੪॥

ਵੇਦ ਦੇ ਗਿਆਤਾ ਸਿਧਾਂਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਰੋਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਪਾਪੀ ਲੋਕ ਵੀ ਰੋਂਦੇ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਦੇ ਫਿਟਕਾਰੇ, ਬੇਮੁਖ ਵੱਡੇ ਰੋਗਾਂ ਵਾਲੇ ਰੋਗੀਆਂ ਵਾਂਗ ਰੋਂਦੇ ਹਨ॥੪੪॥

ਮੇਰੇ ਘਰ ਜੋ ਆਇਓ ਗੁਰੂ ਸਬਦ ਕਰਿ ਹੇਤ।
ਗੁਰ ਸਿੱਖਯਾ ਸੁਣ ਧਾਰੀਐ ਰਹਿਣੀ ਰਹੈ ਸੁਚੇਤ॥੪੫॥

ਮੇਰੇ ਘਰ ਜੋ ਆਵੇ ਉਹ ਗੁਰੂ ਸਬਦ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰੇ। ਗੁਰੂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਸੁਣ ਕੇ ਧਾਰਨ ਕਰੇ ਤੇ ਰਹਿਤ ਵਲੋਂ ਸੁਚੇਤ ਰਹੇ॥੪੫॥

ਓਪਈ- ਮੈਂ ਬਖਸ਼ੋਗਾ ਦਯੋ ਪਦ ਸੋਇ। ਜਹਾਂ ਨ ਪਹੁਚ ਸਕਹਿ ਕਥਿ ਕੋਇ।
ਸੰਕਰ, ਦੱਤ, ਰਾਮਾਨੁਜ ਨਾਂਹੀ। ਗੋਰਖ ਮੁਹੰਮਦ ਪਹੁਚਿ ਨ ਤਾਂਹੀ॥੪੬॥

ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗੁਨਾਹ ਬਖਸ਼ਾਂਗਾ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਪਦਵੀ ਦੇਵਾਂਗਾ ਜਿਥੇ ਸ਼ਿਵਜੀ, ਦੱਤਾ ਤ੍ਰੇਯ ਅਤੇ ਰਾਮਾਨੁਜ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚ ਸਕੇ। ਗੋਰਖ ਆਦਿ ਵੀ ਉਥੇ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚ ਸਕੇ ਹਨ॥੪੬॥

ਜਥਾ ਧਰਨਿ ਪਰ ਬਰਖਾ ਬਰਸੈ। ਖੇਤੀ ਖੂਬ ਉਗਹਿ ਫਲ ਸਰਸੈ।
ਤਯੋ ਗੁਰ ਸਨਮੁਖ ਸਗਰੇ ਧਰਮ। ਕਹੈ ਗੁਰੂ ਫਲ ਦੋ ਬਿਨ ਭਰਮ॥੪੭॥

ਜਿਵੇਂ ਧਰਤੀ ਤੇ ਬਾਰਸ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਖੇਤੀ ਖੂਬ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਫਲ ਫੁੱਲ ਬਹੁਤ ਲੱਗਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਸਾਹਮਣੇ ਸਾਰੇ ਧਰਮ ਬਿਨਾਂ ਭਰਮ ਦੇ ਬਹੁਤ ਫਲਦੇ ਹਨ, ਐਸਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਫੁਰਮਾਇਆ ਹੈ॥੪੭॥

ਕਹਯੋ ਮੁਕਤਿ ਨਾਮਾ ਸੁਨਿ ਪਯਾਰੇ। ਨ੍ਰਾਇ ਮੁਕਤਸਰ ਇਸਹਿ ਉਚਾਰੇ।
 ਬੁਰੇ ਕਰਮ ਤੇ ਸੋ ਛੁਟਿ ਜਾਇ। ਮਰਿ ਕਰਿ ਗੁਰ ਕੇ ਸਦਨ ਸਿਧਾਇ॥੪੮॥

ਹੇ ਪਿਆਰੇ! ਇਹ ਮੁਕਤਿਨਾਮਾ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਸੁਣੋ, ਮੁਕਤਸਰ ਵਿਚ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਕੇ ਇਸ ਦਾ ਉਚਾਰਨ ਕਰੋ। ਉਸ ਦੇ ਬੁਰੇ ਕਰਮ ਛੁੱਟ ਜਾਣਗੇ ਤੇ ਮਰ ਕੇ ਗੁਰਪੁਰੀ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਜਾਵੇਗਾ॥੪੮॥

ਗੁਰ ਕੇ ਬਾਕ ਰਹਿਤ ਇਹ ਕਹੀ। 'ਛੁਟਹਿ ਚੁਰਾਸੀ ਜਿਨ ਇਹ ਲਹੀ।
 ਰਹਿਣੀ ਰਹੈ ਜਾਨੀਐ ਨੀਕੀ। ਅਘ ਤੇ ਛੁਟਹਿ ਸ੍ਰੇਯ ਹੁਇ ਜੀ ਕੀ॥੪੯॥

ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਬਚਨਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਰਹਿਤ ਕਹੀ ਗਈ ਹੈ, "ਜਿਹੜਾ ਇਸ ਨੂੰ ਸੁਣੇਗਾ ਉਸ ਦੀ ਚੁਰਾਸੀ ਕੱਟੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਜਿਹੜੇ ਚੰਗੀ ਰਹਿਣੀ ਰਹਿਣਗੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਾਪ ਚੂਰ ਹੋਣਗੇ ਤੇ ਸੁੰਦਰ ਮੁਕਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਗੇ॥੪੯॥

ਜੇ ਨਰ ਪਚੀ ਅਧਿਕ ਸੰਸਾਰੀ। ਫਸੇ ਕਰਮ ਮਹਿ ਜਯੋ ਮਧ ਜਾਰੀ।
 ਤਿਨ ਤੇ ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਮਾਨਹਿ ਨਹੀਂ। ਧਰਹੁ ਸਦਾ ਸਤਿਗੁਰ ਜਿਮ ਕਹੀ॥੫੦॥

ਜਿਹੜੇ ਮਨੁੱਖ ਸੰਸਾਰਿਕ ਧੰਦਿਆਂ ਵਿਚ ਇੰਝ ਫਸੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਮੱਛੀ ਜਾਲ ਵਿਚ ਫਸਦੀ ਹੈ, ਅਜਿਹੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਪਾਸੋਂ ਸੁਣ ਸੁਣ ਕੇ ਕਈ ਲੋਕ ਮੰਨਦੇ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਤੁਸੀਂ ਸਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਚਨਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਨ ਕਰੋ ਜਿਵੇਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕਹੇ ਹਨ"॥੫੦॥

ਇਸ ਬਿਧਿ ਕਹਿ ਗੁਰ ਰਹਿਤ ਬਿਬੇਕ। ਆਦਿ ਲਹੋਰਾ ਸਿੰਘ ਅਨੇਕ।
 ਨੰਦ ਸਿੰਘ ਕੇ ਸਭਿ ਸਮੁਝਾਈ। ਸੁਨਤਿ ਅਨੰਦ ਰਿਦੈ ਸਮੁਦਾਈ॥੫੧॥

ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਇਸ ਵਿਧੀ ਨਾਲ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਲਾਹੌਰਾ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਅਨੇਕਾਂ ਪੁਰਸ ਬਿਬੇਕ ਸਹਿਤ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਅਨੰਦ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਫਿਰ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਸਮਝਾਈ, ਸੁਣ ਕੇ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਅਨੰਦ ਨਾਲ ਭਰ ਗਏ॥੫੧॥

ਤੀਸਰੀ ਕੁੰਤ ਦਾ ਪੰਜਾਹਵਾਂ ਅਧਿਆਇ ਸਮਾਪਤ ਹੋਇਆ॥

